

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра фізики і хімії твердого тіла

Проректор _____
" 15 " 09 20 16 р.

ЗАТВЕРДЖУЮ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Термоелектричні прилади

(шифр і назва навчальної дисципліни)

галузь знань _____ 10 природничі науки _____

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність _____ 105 прикладна фізика та наноматеріали _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____ _____

(назва спеціалізації)

факультет _____ фізико-технічний _____

(назва інституту, факультету)

Робоча програма

“Термoeлектричні прилади”

(назва навчальної дисципліни)

для студентів за спеціальністю _____ 105 прикладна фізика та наноматеріали „ _____ ” _____, 20__ р. – __ с.

Розробники: (вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Никируй Любомир Іванович, доцент кафедри фізики і хімії твердого тіла, кандидат фізико - математичних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри фізики і хімії твердого тіла

Протокол від “ _____ ” _____ 2016 р. № _____

Завідувач кафедри фізики і хімії твердого тіла

“ _____ ” _____ 2016 р. _____ (Прокопів В.В.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією факультету, інституту.

Протокол від “ _____ ” _____ 2016 р. № _____

“ _____ ” _____ 2016 р.

Голова _____ (Яцура М.М.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

О Никируй Л.І., 2016 рік
О ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника», 2016 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань: <u>10 природничі науки</u> (шифр і назва)	Нормативна (за вибором)	
Модулів – 2	Спеціальність: <u>105 Прикладна фізика та наноматеріали</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		2-й	____-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		3-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: <u>3</u> аудиторних – <u>3</u> самостійної роботи студента – <u>6</u>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u>	Лекції	
		<u>10</u> год.	____ год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	____ год.
		Лабораторні	
		____ год.	____ год.
		Самостійна робота	
		<u>60</u> год.	____ год.
		Індивідуальні завдання: ____ год.	
		Вид контролю: <u>екзамен</u>	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 0,5

для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: Альтернативна енергетика сьогодні стає пріоритетом для кожної держави. Термоелектрична енергія, як один із найбільш перспективних напрямків розвитку альтернативних джерел енергії займає чільне місце як у сучасних наукових дослідженнях, так і для світових виробників нових джерел енергії. Відповідно, зростає потреба у фахівцях, які б могли обслуговувати такі системи перетворення енергії, а також конструювати нові, враховуючи особливості кожного конкретного практичного використання. У зв'язку із цим для студентів фізичних спеціальностей вводиться окремий курс „Термоелектричні прилади”.

Метою викладання навчальної дисципліни “Термоелектричні прилади” є формування знань у студентів, які формують загальні підходи щодо розвитку термоелектрики, її перспектив і впливу на науково-технічний прогрес; знань про узагальнену теорію термоелектричного перетворення енергії та елементну базу термоелектрики, перспективи розвитку термоелектрики.

Курс дозволяє розширити світогляд студента та виробити навички для самостійної роботи.

Завдання курсу:

Основними завданнями вивчення дисципліни “Термоелектричні прилади” є засвоєння підходів щодо розвитку та перспектив термоелектрики, розуміння студентами єдності електричних, теплових та термоелектричних процесів, освоєння вміння керувати термоелектричними струмами, вибирати термоелектричний матеріал для конкретного практичного застосування, а також типи термоелементів на основі використання закону термоелектричної індукції, вміння використовувати знання, які стосуються властивостей термоелементів для їх використання у створенні термоелектричної апаратури.

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні:

знати

- організацію і виконання наукового дослідження певної проблеми;
- основні фізичні процеси в напівпровідниках і властивості термоелектричних перетворювачів енергії;
- використання узагальненої теорії перетворення енергії;
- фізичні ефекти, що є основою роботи та принципу дії сучасних пристроїв термоелектричного перетворення енергії;
- розробку термоелектричних перетворювачів енергії;
- застосування фізичних ефектів в термоелектричних генераторах;
- принцип дії, основні характеристики і параметри термоелектричних систем охолодження;
- шляхи розвитку і сучасні проблеми розвитку прикладної термоелектрики.

вміти

- вміти визначати точність вимірювання фізичної величини;
- вміти підготувати до проведення експерименту досліджувану фізичну систему(об'єкт, зразок);
- вміти виконувати вимірювання фізичних величин;
- вміти відібрати необхідні знання і виконати словесно-змістовний опис фізичної системи;

- розрахувати основні параметри термоелектричних матеріалів;
- вміти обґрунтовувати граничні параметри та характеристики термоелектричних вимірювальних приладів і систем;
- вміти аналізувати особливості теплових процесів у різних термоелектричних пристроях і їх вплив на параметри і характеристики;
- вміти розраховувати та визначати експериментально ефективність термоелектричних перетворювачів енергії;
- використовувати сучасні методи розробки термоелектричних перетворювачів енергії для систем енергозабезпечення, охолодження та опалення, метрологічної та вимірювальної апаратури;
- володіти методами оптимізації систем охолодження, використовуючи специфіку термоелектричних явищ;
- проводити дослідження фізичних процесів у напівпровідниках і напівпровідникових приладах;
- проводити математичний аналіз роботи напівпровідникових приладів і пояснити фізичні явища;
- пояснити фізичні ефекти, що є основою роботи та принципу дії сучасних термоелектричних перетворювачів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Теорія термоелектричного перетворення енергії.

Тема 1.	Етапи розвитку термоелектрики. Термоелектричні явища.
Тема 2.	Узагальнена теорія термоелектричного перетворення енергії.
Тема 3.	Термодинамічна теорія термоелектрики.
Тема 4.	Статистичні закономірності у термоелектриці.

Змістовний модуль 2. Елементна база термоелектрики.

Тема 5.	Класифікація термоелементів.
Тема 6.	Термопари. Анізотропні термоелементи.
Тема 7.	Термоелементи в магнітному полі.
Тема 8.	Плівкові термоелементи.

Змістовний модуль 3. Прикладне застосування термоелектричного перетворення енергії.

Тема 9.	Термоелектричні системи охолодження у транспорті, електроніці та побуті.
Тема 10.	Використання термоелектричного охолодження у медицині.
Тема 11.	Термоелектричні модулі для термогенераторів та їх конструкції.
Тема 12.	Методи розрахунку та оптимізації термогенераторів.
Тема 13.	ТЕГ з джерелами тепла на ядерному паливі.
Тема 14.	Економічна ефективність використання ТЕГ.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усьо-го	у тому числі					усьо-го	у тому числі				
		л	п	лаб	ін д	с. р		л	п	лаб	ін д	с. р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теорія термоелектричного перетворення енергії												
Тема 1. Етапи розвитку термоелектрики. Термоелектричні явища	5	1				4						
Тема 2. Узагальнена теорія термоелектричного перетворення енергії	7	1				6						
Тема 3. Термодинамічна теорія термоелектрики	7	1	2			4						
Тема 4. Статистичні закономірності у термоелектриці	7	1	2			4						
Разом за змістовим модулем 1	26	4	4			18						
Змістовий модуль 2. Елементна база термоелектрики												
Тема 5. Класифікація термоелементів	5	1				4						
Тема 6. Термопари. Анізотропні термоелементи	8	1	1			6						
Тема 7. Термоелементи в магнітному полі	4		2			2						
Тема 8. Плівкові термоелементи	6		2			4						
Разом за змістовим модулем 3	23	2	5			16						
Змістовий модуль 3. Прикладне застосування термоелектричного перетворення енергії												
Тема 9. Термоелектричні системи охолодження у транспорті, електроніці та побуті	6	1	1			4						
Тема 10. Використання термоелектричного охолодження у медицині	9	1	2			6						
Тема 11. Термоелектричні	9	1	2			6						

модулі для термогенераторів та їх конструкції												
Тема 12. Методи розрахунку та оптимізації термогенераторів	5	1	2			2						
Тема 13. ТЕГ з джерелами тепла на ядерному паливі	6		2			4						
Тема 14. Економічна ефективність використання ТЕГ	6		2			4						
Разом за змістовим модулем 4	41	4	11			26						
Усього годин	90	10	20			60						

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Термодинамічна теорія термоелектрики	2
2	Статистичні закономірності у термоелектриці	2
3	Термопари. Анізотропні термоелементи	1
4	Термоелементи в магнітному полі	2
5	Плівкові термоелементи	2
6	Термоелектричні системи охолодження у транспорті, електроніці та побуті	1
7	Використання термоелектричного охолодження у медицині	2
8	Термоелектричні модулі для термогенераторів та їх конструкції	2
9	Методи розрахунку та оптимізації термогенераторів	2
10	ТЕГ з джерелами тепла на ядерному паливі	2
11	Економічна ефективність використання ТЕГ	2
	Усього годин	20

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Етапи розвитку термоелектрики. Термоелектричні явища: ефекти Пельтьє, Томсона, Зеебека	4
2.	Узагальнена теорія термоелектричного перетворення енергії	6
3.	Термодинамічна теорія термоелектрики	4
4.	Статистичні закономірності у термоелектриці	4
5.	Класифікація термоелементів	4

6.	Термопари. Анізотропні термоелементи	6
7.	Термоелементи в магнітному полі	2
8.	Плівкові термоелементи	4
9.	Термоелектричні системи охолодження у транспорті, електроніці та побуті	4
10.	Використання термоелектричного охолодження у медицині	6
11.	Термоелектричні модулі для термогенераторів та їх конструкції	6
12.	Методи розрахунку та оптимізації термогенераторів	2
13.	ТЕГ з джерелами тепла на ядерному паливі	4
14.	Економічна ефективність використання ТEG	4
	Разом	60

7. Методи навчання

Лекції, лабораторні заняття. На лекційних заняттях заплановано використання мультимедійної техніки.

8. Методи контролю

Навчальна дисципліна „Термоелектричні прилади” оцінюється за модульно-рейтинговою системою. Результати навчальної діяльності студентів оцінюються за 100-бальною шкалою.

Іспит відбувається в усно-письмовій формі. Екзаменаційний білет містить три запитання, за відповідь на перше та друге з них студент може максимально одержати по 20 балів, за відповідь на третє – 10 балів. В сумі – 50 балів.

У межах I і II змістовних модулів передбачається теоретичний розгляд питань розглядуваних тем.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота			Поточний контроль	Екзамен	Сума
Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2	Змістовий модуль №3	Т1-Т14	50	100
Т1-Т4	Т5-Т8	Т9-Т14			
10	10	30	50		

Т1, Т2 ... Т14 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	

50 – 59	Е		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

Базова

1. Анатычук Л.И. Термоэлементы и термоэлектрические устройства. – К.: Наукова думка, 1979. – 768 с.
2. Шперун В.М., Фреїк Д.М., Запукляк Р.І. Термоелектрика телуриду свинцю та його аналогів. – Івано-Франківськ: Плай, 2000. – 250 с.
3. Иорданишвили Е.К. Термоэлектрические источники питания. –М.: Совет. Радио, 1968. – 184 с.
4. Иоффе А.Ф. Полупроводниковые термоэлементы. - М.-Х.: изд-во АН СССР, 1960. - 346 с.
5. Баранский П.И., Буда И.С., Даховский И.В. Теория термоэлектрических и термомагнитных явлений в анизотропных полупроводниках. – Киев: Наукова думка, 1987. – 271 с.
6. Зеегер К. Физика полупроводников. – М.: Наука, 1977. – 615 с.
7. В.Л. Бонч-Бруевич, С.Г. Калашников. Фізика полупроводников. – 682 с.
8. В.И. Зиненко, Б.П. Сорокин, П.П. Турчин. Основы физики твердого тела. – 333 с.
9. Аскеров Б.М. Кинетические эффекты в полупроводниках.–Л.: Наука, 1970. – 112 с.
10. Баранский П.И., Буда И.С., Даховский И.В. Теория термоэлектрических и термомагнитных явлений в анизотропных полупроводниках. – Киев: Наукова думка, 1987. – 271 с.
11. Могилевский В.М., Чудновский А.Ф. Теплопроводность полупроводников. – М.: Наука, 1972. – 536 с.
12. Кроткус А., Добровольскис З. Электропроводность узкощелевых полупроводников. – Вильнюс: Мокслас, 1988. – 174 с.
13. Бараненко А.В. Холодильные машины: Учеб. Для студентов втузов специальности «Техника и физика низких температур» / Под общ. Редакцией Л.С.Тимофеевского. –СПб.: Политехника. 1997.- 992 с.
14. Лукишкер Э.М., Вайнер А.Л., Сомкин М.Н., Водолагин В.Ю. Термоэлектрические охладители– М.: Радио и связь.- 1983.- 176 с.
15. Буряк А.А., Карпова Н.Б. Очерки развития термоэлектричества. – Киев: Наукова думка, 1988. –208 с.
16. Расчет и конструирование термоэлектрических генераторов и тепловых насосов. Справочник/ Г.К. Котырло, Ю.Н. Лобунец. – Киев: Наукова думка, 1980. –315 с.
17. Лобунец Ю.Н. Методы расчета и проектирования термоэлектрических преобразователей энергии.– Киев: Наукова думка, 1980.-327с.
18. Дашевський

Допоміжна

1. Булат Л.П. Термоэлектрическое охлаждение: состояние и перспективы // Холодильная техника.-1999.- №7.-С.12-14
2. Thermoelectric materials – New Directions and Approaches // MRS, Pittsburgh, 1998.-V.478.- 348 p
3. Булат Л.П., Бузин Е.В. Термоэлектрические охлаждающие устройства– С.-Петербург: СПбГУНиПТ.- 2001.- 44с.

4. Журнали "Термоелектрика" 1993-2015 рр.
5. Фреїк Д.М., Криницький О.С., Матківський О.М. Композитні термоелектричні матеріали з нановключеннями: сучасний стан і перспективи (огляд) // Матеріали для сенсорів – 2014. – Т. 10, № 4. – С. 60-80.
6. Криницький О.С. Термоелектричні композитні матеріали на основі легованого плюмбуму телуриду (огляд) // Фізика і хімія твердого тіла – 2014. – Т. 15, №1. – С. 7-19.
7. Фреїк Д.М., Лоп'янко М.А. Наноструктуровані термоелектричні матеріали: проблеми, технології, властивості (огляд) // Фізика і хімія твердого тіла – 2013. – Т. 14, №2. – С. 280-299.
8. Фреїк Д.М., Галушак М.О., Криницький О.С., Матківський О.М. Нові термоелектричні нанокompозитні матеріали (огляд) // Фізика і хімія твердого тіла – 2013. – Т. 14, №2. – С. 300-316.
9. Галушак М.О., Ральченко В.Г., Ткачук А.І., Фреїк Д.М. Методи вимірювання теплопровідності масивних твердих тіл і тонких плівок (огляд) // Фізика і хімія твердого тіла – 2013. – Т. 14, №2. – С. 317-345.
10. Фреїк Д.М., Никируй Л.І., Криницький О.С. Досягнення і проблеми термоелектрики 1. Історичні аспекти (Огляд) // Фізика і хімія твердого тіла – 2012. – Т. 13, №2. – С. 297-318.
11. Фреїк Д.М., Никируй Л.І., Галушак М.О., Матеїк Г.Д. Досягнення і проблеми термоелектрики. II. Основні положення теорії термоелектричних явищ (Огляд) // Фізика і хімія твердого тіла – 2012. – Т. 13, №3. – С. 574-585.

11. Інформаційні ресурси

1. <http://lib.pu.if.ua/> – наукова бібліотека Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.
2. <http://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
3. <http://www.springer.com/?SGWID=5-102-0-0-0> - Доступ до колекції журналів Springer Journal Collection.
4. <http://www.sciencedirect.com> - Інформаційні продукти Elsevier sciencedirect
5. <http://www.scopus.com/home.url> - Scopus. Наукометрична реферативна база даних 38 млн. записів про публікації світового репертуару
6. <http://search.epnet.com/> - Бази даних Academic Search Premier; Inspec; Library, Information Science & Technology Abstracts; MEDLINE; Newspaper Source
7. Зібрання журналів американських наукових товариств
 American Chemical Society: <http://pubs.acs.org/about.html>
 American Institute of Physics: <http://journals.aip.org/>
 American Physical Society: <http://publish.aps.org/>
 American Society of Mechanical Engineers: <http://www.asmedl.org/journals/doc/ASMEDL-home/jrnls/>

Примітки:

1. Робоча програма навчальної дисципліни є нормативним документом вищого навчального закладу і містить виклад конкретного змісту навчальної дисципліни, послідовність, організаційні форми її вивчення та їх обсяг, визначає форми та засоби поточного і підсумкового контролю.
2. Розробляється лектором. Робоча програма навчальної дисципліни розглядається на засіданні кафедри, у методичній комісії факультету, інституту, підписується завідувачем кафедри, головою методичної комісії і затверджується проректором з науково-педагогічної роботи.